

УДК 378.091.33-027.22:[37.091.12.011.3-051:005.336]

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2021.6.13>

Людмила ПРОКОПІВ

кандидат психологічних наук, завідувач навчально-виробничої практики, Коломийський педагогічний фаховий коледж Івано-Франківської обласної ради, вул. Івана Франка, 12, м. Коломия, Івано-Франківська область, Україна, 78200

ORCID: 0000-0001-7082-2155

Бібліографічний опис статті: Прокопів, Л. (2021). Особливості формування професійної компетентності майбутніх учителів НУШ у процесі педагогічної практики. *Acta Paedagogica Volyniensis*, 6, 82–88, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2021.6.13>

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ НУШ У ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ**

Актуальність окресленої проблеми полягає у потребі переосмислення змісту та організації педагогічної практики для формування професійної компетентності майбутніх учителів в умовах реалізації реформи Нової української школи. Для формування фахових компетентностей вчителя потрібен діяльнісний підхід в організації педагогічної освіти. Метою дослідження став аналіз наукових джерел із проблеми формування професійної педагогічної компетентності, визначення ключових компетентностей вчителя Нової української школи та окреслення шляхів удосконалення педагогічної практики. Виокремлено основні компоненти професійної компетентності майбутніх учителів на основі нового Професійного стандарту вчителя (2020). Концепція розвитку педагогічної освіти (2018) передбачає проведення комплексної реформи системи педагогічної освіти, включаючи структуру, зміст, методики і технології навчання, а також організацію практичної підготовки майбутніх учителів. Визначено, що не менш ніж половина обсягу практичної підготовки має відводитися виробничій практиці із самостійним виконанням професійних завдань. Підкреслено, що рівень педагогічної свободи вчителя у школі (вільний вибір освітніх програм, підручників) ускладнює уніфікацію методичної підготовки студентів без тісної взаємодії із закладами освіти. Запропоновано перед початком практики організацію спецкурсу з моделювання освітнього процесу в умовах Нової української школи. Визначено доцільність упровадження в освітню практику педагогічної інтернатури як системи заходів, що забезпечують удосконалення професійної компетентності вчителя. У висновках зазначено, що професійна компетентність учителя – поняття динамічне, його зміст і структура можуть змінюватися відповідно із процесами, що відбуваються в освіті та суспільстві, а педагогічна практика відіграє ключову роль у формування професійної компетентності та створює передумови для подальшого усвідомленого та вмотивованого професійного розвитку.

Ключові слова: компетентність, професійна компетентність учителя, реформа Нової української школи (НУШ), педагогічна практика, педагогічна інтернатура.

Lyudmila PROKOPIV

Candidate of Psychological Sciences, Head of the Department of Training and Production Practice, Kolomyia Pedagogical Professional College of Ivano-Frankivsk Regional Council, Franko str., 12 I, Kolomyia, Ivano-Frankivsk region, Ukraine, 78200

ORCID: 0000-0001-7082-2155

To cite this article: Prokopiv, L. (2021). Osoblyvosti formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnix uchyteliv NUSH u protsesi pedahohichnoi praktyky [Features of the formation of professional competence of future teachers Nush in the process of pedagogical practice]. *Acta Paedagogica Volyniensis*, 6, 82–88, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2021.6.13>

**FEATURES OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE
OF FUTURE NUSH TEACHERS IN THE PROCESS OF PEDAGOGICAL PRACTICE**

The urgency of the outlined problem lies in the need to rethink the content and organization of pedagogical practice for the formation of professional competence of future teachers in the implementation of the reform of the New Ukrainian School. For the formation of professional competencies of teachers requires an activity approach in the organization of pedagogical education. The aim of the study was to analyze scientific sources on the formation of professional pedagogical

competence, identify key competencies of teachers of the New Ukrainian School and outline ways to improve pedagogical practice. The main components of professional competence of future teachers on the basis of the new Professional Standard of Teachers (2020) are highlighted. The concept of development of pedagogical education (2018) provides for a comprehensive reform of the system of pedagogical education, including the structure, content, methods and technologies of teaching, as well as the organization of practical training of future teachers. It is determined that not less than half of the amount of practical training should be devoted to industrial practice with independent performance of professional tasks. It is emphasized that the level of pedagogical freedom of teachers in school (free choice of educational programs, textbooks) complicates the unification of methodological training of students without close cooperation with educational institutions. Before the beginning of practice it is offered to organize a special course on modeling of educational process in the conditions of the New Ukrainian School. The expediency of introduction of pedagogical internship in educational practice as a system of measures to improve the professional competence of teachers is determined. The conclusions state that the professional competence of a teacher is a dynamic concept, its content and structure can change in accordance with the processes taking place in education and society, and pedagogical practice plays a key role in forming professional competence and creates preconditions for further conscious and motivated professional development.

Key words: *competence, professional competence of a teacher, reform of the New Ukrainian School (NUSh), pedagogical practice, pedagogical internship.*

Актуальність проблеми. Інтеграція України у світовий освітянський простір, модернізація освітньої галузі і впровадження реформи Нової української школи (НУШ) ставлять нові вимоги до концепції педагогічної освіти і професійної підготовки вчителів.

Трансформація соціальної та професійної місії вчителя НУШ акцентує на необхідності підготовки фахівців, що виконують в освітньому процесі ролі наставника, коуча, фасилітатора, мають академічну свободу, володіють навичками випереджального проектного менеджменту (планування й організація навчання, розроблення навчально-методичного забезпечення, оцінювання тощо), самостійно і творчо здобувають інформацію, організовують дитиноцентрований процес, трансформують методи та технології навчання залежно від запитів і потреб замовників освітніх послуг, формують бачення на сучасний світ і місце в ньому (Залізко, 2016).

Однією з важливих складових частин у процесі підготовки вчителів є педагогічна практика, яка має професійну спрямованість. Студент стає суб'єктом нової для нього діяльності, розпочинає практичне освоєння функціонального змісту професійно-педагогічної діяльності. Професійна педагогічна компетентність передбачає наявність внутрішньої мотивації та усвідомленого самовизначення. Ми вважаємо, що педагогічна практика як залучення до педагогічної діяльності має визначальний вплив на формування та подальший розвиток професійної компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему формування професійної компетентності педагога, її сутність та структурні

складники досліджували: А. Богуш, В. Боднар, Л. Ващенко, Т. Добудько, І. Зязюн, А. Маркова, Л. Мітіна, В. Сластьонін та інші. Різні аспекти професійної компетентності вчителя визначені в наукових працях Ш. Амонашвілі, М. Коломієць, В. Пилипівського, В. Синенко та інших. Автори досліджують продуктивну компетентність учителя як здатність виробляти власний продукт, приймати рішення та нести відповідальність за них, виявляти готовність та потребу у творчості. Предметну компетентність вчителя як знання, вміння та навички із конкретного предмета описували В. Введенський, С. Висоцька, Т. Добудько та інші.

Концептуальною основою професійної підготовки педагогів, формування їхньої професійної компетентності стали роботи Ю. Варданян, Е. Зеєр, І. Зязюна, І. Колесникової, Н. Кузьміної, А. Маркова, Л. Мітіної, Е. Рогова, Є. Сахарчук, В. Серикова, В. Синенко, А. Щербакова, І. Зимньої, О. Пометун, О. Овчарук, В. Хутмакер, А. Хуторського, О. Садохіна, Н. Бібік, О. Павленко, Ю. Шапран, О. Слюсаренко та інших. Низка науковців визнають компетентність кінцевим результатом навчального процесу (Н. Кузьміна, Л. Петровська, Є. Клімова та інші).

Змістовну характеристику формування компетентності вчителів знаходимо у працях сучасників: Л. Безгласної, І. Титаренко, В. Демиденко, В. Перепилиці та інших. За останні десятиріччя питання практичної професійно-педагогічної підготовки вчителя розроблялися А. Алексюком, А. Бойко, І. Зязюном, В. Майбороною та іншими.

Питання впливу практики на формування особистості педагога знайшли відображення

у працях Ф. Гоноболіна, О. Щербакова, Е. Гришина, Н. Кузьміної, В. Сластьоніна, Л. Спіріна та інших. Проблеми організації та проведення педагогічної практики розглядаються у дослідженнях І. Гриньової, Г. Коджаспірової, В. Лозавої, В. Євдокімова, Т. Троцько, В. Чепікова та інших. Педагогічна практика також розглядається як етап перевірки певного рівня готовності студента до педагогічної діяльності.

Мета дослідження – здійснити аналіз наукових джерел із проблеми формування професійної педагогічної компетентності; визначити ключові компетентності вчителя НУШ; обґрунтувати вплив педагогічної практики на формування професійної компетентності майбутнього педагога та визначити шляхи удосконалення педагогічної практики для якісної та ефективної практичної підготовки майбутніх учителів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вперше дефініцію понять «компетенція» і «компетентність» запропонував Дж. Равен у своїй праці «Компетентність у сучасному світі» (1984). Поняття «компетентність» стосується людини. Воно передбачає аспекти поведінки, що стоять за компетентним виконанням роботи. Поняття «компетенція» стосується роботи, сфери професійної діяльності, в якій людина є компетентною. Ознакою компетентності є також внутрішньо мотивовані характеристики, пов'язані із системою особистих цінностей (Raven, 2002).

М. Коломієць (1996) розглядає компетентність учителя як сукупність знань, умінь, навичок, які потрібні для успішного виконання його функцій навчання, виховання, розвитку особистості дитини.

В. Адольф визначає інформаційну компетентність учителя як вміння добувати, опрацювати й використовувати різні види інформації з різноманітних джерел та володіння інформаційними технологіями (Адольф, 1998).

За визначенням С. Рудишин, компетенція – це процедурне вміння (як робити?), а не знання (що робити?). Ядром компетенції є сукупність способів діяльності. Компетентність, на думку дослідника, – це сукупність компетенцій; наявність знань і досвіду, потрібних для ефективної діяльності в конкретній предметній галузі; особиста здатність фахівця виконувати певний клас професійних завдань (Рудишин, 2013:71).

Професійна компетентність учителя – це сукупність його особистісних якостей, загаль-

ної культури та кваліфікаційних знань, умінь, методичної майстерності, гармонійна інтеграція яких у педагогічній діяльності дає оптимальний результат (Берека, Галас, 2018:15).

Отже, професійна підготовка фахівця – це процес оволодіння потрібними знаннями та навичками, а компетентність – це результат цього процесу. Можемо визначити професійну компетентність учителя як інтегрування відповідного рівня його професійних знань, умінь, навичок, особистісних якостей, що виявляються в результаті діяльності.

Вітчизняний дослідник І. Смагін (2003) розкриває нормативно-функціональний підхід у структурі професійної компетентності вчителя, виокремлює знання, уміння, навички, ставлення та моделі професійної поведінки, пропонує показники для оцінювання складників професійної компетентності.

У теорії та практиці професійної діяльності вчителя виділяють основні компоненти професійно-педагогічної компетентності: етичні установки вчителя, систему психолого-педагогічних знань, систему знань у сфері свого предмета, загальну ерудицію, засоби розумових і практичних дій, професійно-особистісні якості (Якименко, 2011: 420).

У вітчизняній психолого-педагогічній літературі розуміння компетентності акцентовано на єдності професійного й особистісного компонентів діяльності. Проте, з огляду на впровадження реформи НУШ, акцент зміщується в бік пріоритету особистісних якостей, до яких належать самостійність у моделюванні освітнього процесу і прийнятті рішень, дисципліна, прагнення до саморозвитку, здатність адаптуватися у змінних умовах професійної діяльності.

Професійна компетентність учителя, за визначенням Г. Рурик, – це інтегративне особистісне утворення на засадах теоретичних знань, практичних умінь, особистісних якостей та досвіду, що зумовлюють готовність учителя до виконання педагогічної діяльності та забезпечують високий рівень її самоорганізації (Якименко, Рурик, 2011: 348).

За концепцією контекстного підходу до навчання, що пропонує А. Вербицький, компетентність також розглядається через систему усвідомлених знань: «Щоби бути теоретично і практично компетентним, студенту необхідно зробити подвійний перехід: від знака –

до думки, а від думки – до вчинку, дії. Перехід від інформації до її використання опосередковується думкою, що і робить цю інформацію знаннями» (Вербицкий, 1991: 55). Ми розглядатимемо перехід від теоретичних знань до їх застосування в умовах практики.

Виділяють такі компоненти професійної компетентності майбутніх учителів (Сергійчук, 2008: 104):

- мотиваційно-ціннісний (погляди, уявлення, сподівання, мотивації);
- когнітивно-технологічний (володіння відповідними знаннями та вміннями їх застосовувати на практиці);
- комунікативний (володіння культурою спілкування, здатність створювати атмосферу комфортності тощо);
- рефлексивно-діяльнісний (здатність до критичного самоаналізу, самооцінки, готовність до змін тощо);
- морально-етичний (дитиноцентризм, такт, толерантність, емпатія тощо).

У динамічних умовах освітньої реформи НУШ можемо також до складників професійної компетентності долучити здатність суб'єкта приймати конкретні рішення у певній галузі діяльності і нести відповідальність за їхні наслідки.

Визначення ключових професійних компетентностей, якими повинен володіти сучасний вчитель НУШ, опирається на новий Професійний стандарт вчителя закладу загальної середньої (2020). Новий стандарт за змістом є розвивальним і слугує насамперед для формування індивідуальної траєкторії професійного розвитку вчителя. Коли ми говоримо про певну компетентність учителя, то вона послідовно розвивається у процесі всього професійного становлення. Якщо ми справді хочемо трансформувати систему освіти, ми маємо вплинути на професійні компетентності вчителя. Отже, необхідно чітко описати ці компетентності, на які мають орієнтуватися заклади, що готують майбутніх педагогів, працевластці та самі вчителі для планування свого професійного розвитку.

Професійні компетентності визначені у межах трудових функцій вчителя: застосування сучасних змісту освіти, методик і технологій; партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу; організація здорового, без-

печного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища; управління освітнім процесом; безперервний професійний розвиток.

Усі компетентності діляться на дві групи: загальні (громадянська, соціальна, культура самовираження, лідерська й підприємницька компетентності) і професійні (мовно-комунікативна, предметна, методична, інформаційно-цифрова, психологічна, емоційно-етична, компетентність педагогічного партнерства, інклюзивна, здоров'язбережувальна, проєктувальна, прогностична, організаційна, оцінювально-аналітична, інноваційна, здатність до навчання впродовж життя, рефлексивна компетентність).

Наявність професійних знань, умінь та навичок ще не характеризує майбутнього педагога як професіонала. Повинне відбутися якісне перетворення свідомості особистості, формування здатності до цілеспрямованої діяльності та подальшого особистісно-професійного розвитку. Саме проходження педагогічної практики сприяє самооцінці своїх професійних якостей: підвищується вимогливість до особистої компоненти – необхідність бути творчою індивідуальністю; посилюється критичне ставлення до своїх знань, умінь і навичок та професійної майстерності; змінюється ставлення до обраної спеціальності (Уйсімбаєва, 2013).

Потреба в нових підходах до підготовки педагогічних працівників та розвитку сучасних моделей професійного та особистісного розвитку педагогів зумовила розроблення та прийняття Концепції розвитку педагогічної освіти (2018). Концепція передбачає проведення комплексної реформи системи педагогічної освіти, включаючи структуру, зміст, організацію та методики (технології) навчання, збільшення в освітніх програмах питомої ваги практичної підготовки. Остання як обов'язковий складник освітнього процесу має забезпечуватися шляхом неперервної педагогічної практики студентів. Це означає першочергову увагу до діяльнісного виміру результатів педагогічної освіти, її переорієнтацію на формування готовності майбутнього вчителя до здійснення професійних функцій, вирішення завдань професійної діяльності. У процесі практики закладаються підвалини професійної майстерності: формуються особистості й професійні якості, інтерес і творче ставлення до професії, організаторські

здібності, такт, комунікативні вміння, оволодіння сучасними педагогічними технологіями, засобами та методами педагогічного дослідження тощо (Воровка, Проценко, 2020: 57).

У Концепції розвитку педагогічної освіти (2018) визначено, що не менш ніж половина обсягу практичної підготовки майбутнього вчителя має відводитися виробничій практиці із самостійним виконанням професійних завдань на базі закладів дошкільної, загальноосвітньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної) освіти. Педагогічна практика, що здійснюється в умовах реальної професійної діяльності, характеризується залученням студентів до виконання всіх професійних функцій і видів професійної діяльності на тлі обмеженого педагогічного управління та контролю. У процесі такої практики студенти також мають змогу проводити педагогічні наукові дослідження для виконання курсових проєктів. Передувати такій практиці залучення до професійної діяльності має ґрунтовне опанування дисциплін циклу загальної підготовки, психолого-педагогічних дисциплін та методик навчання освітніх галузей.

Педагогічна практика передбачає поступове залучення студентів до організації та проведення освітнього процесу. Насамперед це спостереження за роботою вчителя в школі, консультації, планування уроків та підготовка конспектів під керівництвом методистів. Важливо, щоби спостереження було методично організованим із визначеною метою і фіксацією результатів. На основі таких спостережень має бути побудований зворотний зв'язок та обговорення у групах.

Проведення пробних занять та уроків у закладах освіти сприяють виробленню в майбутніх вчителів професійних умінь і навичок організації навчально-виховного процесу, формуванню особистісної готовності до роботи вчителем. Формуються навички керівництва пізнавальною діяльністю учнів відповідно до їх вікових та індивідуальних особливостей.

На нашу думку, акцент на практичній підготовці студентів актуальний особливо в умовах реформи НУШ, коли заклади освіти і кожен вчитель можуть обирати навчальні програми, розробляти власні чи робити вибір на користь альтернативних. Відповідно, вчителі також обирають різні підручники, методичні посіб-

ники та дидактичні засоби у процесі навчання. Такий рівень педагогічної свободи вчителя в школі на сучасному етапі доволі ускладнює уніфікацію методичної підготовки студентів без тісної взаємодії з освітніми закладами, базами практики. Важливими є методичний супровід та педагогічна підтримка у процесі педагогічної практики. Це установчі і підсумкові конференції, майстер-класи та спільні тренінги з учителями школи та методистами, консультації, тьюторський супровід та спецкурси, які розробляються залежно від етапів педагогічної практики. Дієвою, на наш погляд, є практика наставництва у процесі залучення студентів до педагогічної діяльності. Роль наставника виконує вчитель закладу освіти.

Перед початком виробничої практики пропонуємо організацію спецкурсу з моделювання навчального процесу в умовах НУШ. Для підготовки до педагогічної практики студентам потрібно опрацювати Концепцію НУШ, ознайомитися із принципами Державного стандарту і ключовими компетентностями, визначити особливості організації ефективного і безпечного освітнього середовища, усвідомити сутність педагогіки партнерства і можливості залучення батьків до взаємодії.

Безперервна педагогічна практика (переддипломна) передбачає залучення студентів до самостійної професійно-педагогічної діяльності, оволодіння ними сучасними педагогічними технологіями та методикою роботи з учнівським колективом, розвиток здібностей об'єктивного аналізу власної діяльності та поведінки. Тільки у процесі безперервної педагогічної практики студенти мають можливість вивчати і враховувати вікові особливості дітей, проєктувати їх індивідуальну траєкторію розвитку, налагоджувати взаємодію з батьками та педагогічним колективом.

Процес формування професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів під час педагогічної практики являє собою взаємопов'язані елементи навчально-виховного процесу, які забезпечують формування у студентів професійної спрямованості та інтересу до професійної діяльності; професійно значущих особистісних якостей, знань, умінь та навичок, необхідних для успішного здійснення педагогічного процесу в школі; умінь і навичок адекватної самооцінки особис-

тої діяльності й оцінки діяльності учнів (Романишина, Конох, 2012).

У статті 23 Закону України про повну загальну середню освіту (2021) передбачено впровадження педагогічної інтернатури як системи заходів, що забезпечать здобуття та/або вдосконалення професійних компетентностей і педагогічної майстерності протягом першого року професійної діяльності педагогічного працівника. Зокрема, йдеться про супровід та підтримку у педагогічній діяльності з боку досвідченого педагогічного працівника (педагога-наставника) та різні форми професійного розвитку (відвідування навчальних занять, опрацювання відповідної літератури тощо).

На основі зазначеного закону розроблено Положення про інтернатуру (2020), яке ще не введено в дію. Практика наставництва педагогів-початківців вже успішно реалізується в країнах Євросоюзу, зокрема у Фінляндії. Вважаємо, що в умовах реформи НУШ, запровадження педагогічної інтернатури сприяло би залученню випускників закладів вищої освіти до педагогічної діяльності та зменшення плинності кадрів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Сучасна освіта визначає ключові компоненти професійної компетентності вчителя,

потребує фахівців із високим рівнем професіоналізму, духовності, культури й гуманістичними світоглядними позиціями, здатних навчатися протягом життя.

Професійна компетентність учителя – поняття динамічне, а тому його зміст і структура можуть змінюватися відповідно із процесами, що відбуваються в суспільстві й освіті. Питання визначення змісту, форм, рівнів, механізмів та критеріїв професійної компетентності учителя Нової української школи потребують подальшого розроблення, систематизації, аналізу й узагальнення. У перспективі подальші дослідження процесів модернізації педагогічної освіти, змісту теоретичної і практичної підготовки майбутніх учителів у напрямі формування професійної компетентності.

Педагогічна практика відіграє ключову роль у формуванні професійної компетентності майбутніх фахівців, забезпечує взаємодію теоретичної і практичної підготовки, створює передумови для усвідомленого та вмотивованого професійного розвитку. На сучасному етапі розвитку педагогічної освіти основною метою педагогічної практики є формування професійної компетентності майбутніх учителів з урахуванням вимог професійного стандарту та реформи НУШ.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Адольф В.А. Профессиональная компетентность современного учителя : монография. Красноярск : КрГУ, 1998. 286 с.
2. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе : контекстный подход. Москва : Высшая школа, 1991. 207 с.
3. Воровка М.І., Проценко А.А. Педагогічна практика як засіб формування професійної майстерності вчителя в умовах реформування освіти. *Педагогіка формування творчої особистості* : збірник наукових праць. Запоріжжя : КПУ. 2020. Вип. 69. Т. 2. С. 57–61.
4. Залізко І. Коучинг як метод професійного й особистісного розвитку. *Практика управління закладом освіти*. 2016. № 12. С. 12–17.
5. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 16 липня 2018 р. № 776 [On approval of the Concept of development of pedagogical education: Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine of July 16, 2018 № 776]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/prozatverdzhennyakonceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення: 20.11.2021).
6. Професійна компетентність вчителя початкових класів : навчально-методичний посібник для вчителів / автори-упоряд. В.Є. Берека, А.В. Галас. Харків : Ранок, 2018. 496 с.
7. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти». 2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-profstandart-vchitelya-pochatkovih-klasiv-vchitelya-zakladu-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i-vchitelya-z-pochatkovoyi-osviti> (дата звернення: 10.11.2021).
8. Равен Дж. Компетентность в современном обществе. Выявление развития и реализации. Москва : Академия, 2002. 412 с.
9. Романишина Л.М., Конох А.П. Особливості формування професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі педагогічної практики. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. № 1(7). С. 90–94.

10. Рудишин С.Д. Системний підхід до вищої освіти в Україні : освіченість, компетентність, національні цінності. *Педагогіка і психологія : Вісник НАПН України*. 2013. № 3(80). С. 69–75.
11. Сергійчук О. Професійна компетентність майбутнього вчителя. *Підготовка студентів до майбутньої професійної діяльності : науково-теорет. зб. Випуск 1. Переяслав-Хмельницький : СКД, 2008. 254 с.*
12. Уйсімбаєва Н. Вплив педагогічної практики на формування професійної компетентності майбутнього педагога. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Випуск 121. Серія : Педагогічні науки. Частина II. 2013. С. 271–275.
13. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя в умовах вищого навчального закладу. *Науковий посібник / за ред. С.І. Якименко*. Київ : Слово, 2011. 464 с.

REFERENCES:

1. Adolf, V.A. (1998). *Professyonalnaia kompetentnost sovremennoho uchytelia: monografyia [Professional competence of a modern teacher: monograph]*. Krasnoiarsk : KrHU [in Russian].
2. Verbytskyi, A.A. (1991). *Aktyvnoe obuchenye v vysshei shkole: kontekstnyi podkhod [Active learning in higher education: a contextual approach]*. Moskva : Vysshaia shkola [in Russian].
3. Vorovka, M.I., & Protsenko A.A. (2020). Pedagogichna praktyka yak zasib formuvannia profesiinoi maisternosti vchytelia v umovakh reformuvannia osvity [Pedagogical practice as a means of forming the professional skills of teachers in the context of educational reform]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti – Pedagogy of creative personality formation* (Vols.2), (pp. 57–61). Zaporizhzhia : KPU [in Ukrainian].
4. Zalizko, I. (2016). Kouchynh yak metod profesiinoho y osobystisnoho rozvytku [Coaching as a method of professional and personal development]. *Praktyka upravlinnia zakladom osvity – The practice of managing an educational institution* (pp. 12–17). Kyiv [in Ukrainian].
5. Pro zatverdzhennia Kontseptsii rozvytku pedahohichnoi osvity : Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 16 lypnia 2018 r. № 776 [On approval of the Concept of development of pedagogical education: Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine of July 16, 2018 № 776]. 2021. <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennyakoncepciyi-rozvytku-pedahohichnoyi-osviti> [in Ukrainian].
6. Bereka, V.Ye., & Halas, A.V. (2018). *Profesiina kompetentnist vchytelia pochatkovykh klasiv [Professional competence of primary school teachers]*. Kharkiv : Ranok [in Ukrainian].
7. Profesiinyi standart za profesiiamy «Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel z pochatkovoї osvity» [Professional standard for the professions "Primary school teacher of general secondary education", "Teacher of general secondary education", "Primary education teacher"]. 2020. <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-profstandart-vchytelya-pochatkovih-klasiv-vchytelya-zakladu-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i-vchytelya-z-pochatkovoyi-osviti> [in Ukrainian].
8. Raven, Dzh. (2002). *Kompetentnost v sovremenom obshchestve. Vyiavlenye razvytyia y realizatsyy [Competence in modern society. Identifying development and implementation]*. Moskva : Akademyia [in Russian].
9. Romanyshyna, L.M., & Konokh, A.P. (2012). Osoblyvosti formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv u protsesi pedahohichnoi praktyky [Features of formation of professional competence of future primary school teachers in the process of pedagogical practice]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu – Bulletin of Zaporizhzhya National University* (pp. 90–94). Zaporizhzhia [in Ukrainian].
10. Rudyshyn, S.D. (2013). Systemnyi pidkhid do vyshchoi osvity v Ukraini : osvichenist, kompetentnist, natsionalni tsinnosti [System approach to higher education in Ukraine: education, competence, national values]. *Pedahohika i psykholohiia: Visnyk NAPN Ukrainy Pedagogy and psychology – Bulletin of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine* (pp. 69–75). Kyiv [in Ukrainian].
11. Serhiichuk, O. (2008). Profesiina kompetentnist maibutnoho vchytelia [Professional competence of the future teacher]. *Pidhotovka studentiv do maibutnoi profesiinoi diialnosti: nauково-teoret. zb. – Preparing students for future professional activities: scientific theory. coll* (254p.). Pereiaslav-Khmelnitskyi [in Ukrainian].
12. Uisimbaieva, N. (2013). Vplyv pedahohichnoi praktyky na formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnoho pedahoha [The influence of pedagogical practice on the formation of professional competence of the future teacher]. *Naukovi zapysky Kirovohradskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka – Scientific notes of Kirovohrad State Pedagogical University named after Volodymyr Vynnychenko* (pp. 271–275). Kirovohrad [in Ukrainian].
13. Yakymenko, S.I. (Eds). (2011). *Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia v umovakh vyshchoho navchalnoho zakladu [Formation of professional competence of the future teacher in the conditions of a higher educational institution]*. Kyiv : Slovo, [in Ukrainian].